

Andrej Ďuríček

BRATISLAVA, MOJA LÁSKA

To najkrajšie z mesta v jednej knihe

~čarovné~
SLOVENSKO

Andrej Ďuríček

BRATISLAVA, MOJA LÁSKA

To najkrajšie z mesta v jednej knihe

~čarovné~
SLOVENSKO

Vydalo vydavateľstvo MAFRA Slovakia, a. s.
Copyright MAFRA Slovakia, a. s., 2024
Autor textov: Andrej Ďuriček
Zodpovedná redaktorka: Monika Francisci
Dizajn a grafická úprava: Martina Buzinkayová
Jazyková úprava: Katarína Zitová
Úprava fotografií: Anton Záhradník
Autori foto: Andrej Ďuriček, Profimedia.sk, TASR
Foto na obálke: Andrej Ďuriček
Tlač: Finidr, s. r. o.

MAFRA Slovakia
Prvé vydanie
ISBN 978-80-8254-095-9

Andrej Ďuríček

BRATISLAVA, MOJA LÁSKA

To najkrajšie z mesta v jednej knihe

~čarouné~
SLOVENSKO

OBSAH

Za cukrovou fasádou Modrého kostolíka sa skrýva veľmi zaujímavý príbeh	10
Modrý kostolík a jeho farba: Šok pre všetkých Bratislavčanov	18
Pohnutá história Námestia slobody : Kelti, cirkusy a komunista Gottwald	22
Spýtal som sa môjho otca, herca Jaroslava Ďurička , na ťažké vojnové časy a toto mi povedal	28
Bratislavská Kalvária : Miesto na modlitby, kam rád chodil aj prezident Gustáv Husák	32
Krčma Funus : Nikde sa nepije tak príjemne ako v najstaršej krčme!	38
Vyďte sa na Slavín autobusom č. 147 a zažijete úžasnú vyhlídkovú jazdu	42
Karloveské rameno : Ak má Bratislava raj, tak je to práve tu	48
Štvrť okolo Ymky a Desaťdomkov bola pre cudzie decká nebezpečná	54
Jožo Ráž : Vyrastal som pri Ymke a bola to drsná štvrť	60
Z veže Dómu sv. Martina som sa na Bratislavu díval ako anjel	64
Kapitulská ulica je najkrajšia – skrýva príbehy palácov, tajomné jašterice aj bezhlavého rytiera	72
V Kostole svätého Mikuláša pod Bratislavským hradom sa stretáva Západ s Východom	80
Starý most a cesta smrti nad rozbúreným Dunajom	86
Herec Roman Luknár : Nadržanom sa vraciam od frajerky a z pekárne na Obchodnej rozvonávajú čerstvé pletenky	92
Legendárna Fajnorka na nábreží má už 120 rokov, chodili sem mnohé slávne mená	96
V žiadnom inom kostole vám neukážu toľko ako u františkánov	102
Najkrajší advent v Bratislave: Rorátne omše sa začínajú ešte za tmy, pri sviečkach	110
Zatiaľ čo celebritné mamičky rodia u Kocha , vedľajšiu záhradu si berie späť matka príroda	114
Spoznajte Vlčie hrdlo a vyďte sa na výpravu do zamorenej zeme nikoho	120
Legendárne bratislavské kúpaliská : Aké boli Tehelné pole a Delfín?	126
Hokejová legenda Jozef Golonka : Moje športové úspechy sa začali u saleziánov v Ružinove	130
Zima v Bratislave : Je to krátke a krásne, ale lyžovať už nie je kde	134

Na Miletičku sa nechodí za nákupmi, ale za človečinou	140
Rača je najkrajšia dedina v Bratislave, tamojšiu frankovku pila aj Mária Terézia	146
Priťahujú lesy nad Račou tragédie? Vražda horára, splašený kôň aj letecká havária	152
Chatam Sofer: Spoznajte tajomstvo slávneho rabína a židovských hrobov pod Hradom	156
Štrkovecké jazero – labute, ryby, baby na dekách a iné kratochvíle	162
Tento kostolík pod Hradom je poklad! Zažite starý Zuckermandel	166
Splav Malého Dunaja spraví dobrodruha aj z kancelárskej krysy	170
Keď zbúrali Dom ROH, zničili aj symbol ideologickej kultúry, ktorý sme si mali nechať	176
Keď búrali Stein, bratislavským pivárom pukalo srdce	182
Nežnú revolúciu som odštartoval na gymnáziu Ladislava Sáru, čudné to bolo	186
Pri prvom koncerte Karla Kryla v novembri 1989 sme všetci plakali	190
Herec Dano Dangel: V študentských putikách okolo Ventúrskej sme viedli vášnivú debatu o živote	194
Čo skrýva tajomná vila nacistických továrníkov na Jurajovom dvore?	198
Pod Michalskou bránou si Bratislavčania kupovali oštiepky a korbáčiky od čarovnej babičky	204
Staré Nivy boli pre mňa bránou do sveta a na autobusovej stanici som sa parádne najedol za pár drobných	208
Zbedačený kaštieľ v Rusovciach márne čaká na zázrak, užite si aspoň zaujímavý park	212
Bol som v byte spisovateľa Janka Jesenského pod Slavínom. To je atmosféra!	218
Spisovateľ Ľubomír Feldek: Z bratislavskej kaviarne sa neodchádza nikam	222
Sad Janka Kráľa: Najkrajší dar Márie Terézie nášmu mestu	228
Nech žije 1. máj! Ide sa Propelerom na kolotoče do Lunaparku!	234

Milovaná i zatracovaná. Krásavica na Dunaji i doráňaná metropola, ktorá prišla o poriadny kus svojej histórie. Taká je naša Bratislava.

Vidieť na nej chyby a nedostatky, to je ľahké, a vidíme ich aj my, rodení Bratislavčania. Napriek tomu ju milujeme a nedáme na ňu dopustiť.

Táto knižka je plná príbehov, zážitkov, zaujímavostí a fotografií, ktoré ma v uliciach Bratislavy postretli za uplynulé tri desaťročia. Nemá ambíciu byť komplexným vlastivedným sprievodcom po meste ani priniesť výpočet všetkých pamiatok a turistických atrakcií. Je to skôr osobný bratislavský zápisník novinára, ktorý patrí k tzv. generácii Husákových detí. Zažili sme, a dobre si pamätáme, dobu totality, užili sme si bujarý prechod k slobode, demokracii a voľnému trhu a dnes spomíname a porovnávame, ako to bolo predtým a ako je to dnes. Veľkým pomocníkom mi je v tom môj osobný fotoarchív, ktorý si budujem už od študentských čias.

Jednotlivé kapitoly v knihe vychádzajú z článkov, ktoré boli v uplynulých rokoch zverejnené na internete na stránke Bratislava, My Love. Založil som ju s cieľom deliť sa o svoj pohľad na mesto a vzbudzovať v ľuďoch náklonnosť k nemu. S radosťou zisťujem, že v tom nie som sám. Sú nás tisíce. A medzi nimi aj známe osobnosti, ktoré špeciálne pre tento projekt poskytnú rozhovory.

Verím, že Bratislavčanov, ale aj cezpoľných moja kniha poteší. Myslím si, že každý si v nej môže nájsť kúsok tej „svojej“ Bratislavy.

Andrej Ďuriček

Za cukrovou fasádou MODRÉHO KOSTOLÍKA sa skrýva veľmi zaujímavý príbeh

Kostol ako z rozprávky! Nech ostatné bratislavské kostoly pre-páčia, ale Modrý kostolík je najkrajší. Vyzerá ako perníková chalúpka obliata modrou cukrovou polevou. Jeho fasádu zdobia samé ozdôbky, ornamenty a zrkadielka... Už len odlúpnuť a ochutnať! Farba Modrého kostolíka poteší pohľad a vnesie pokoj do duše. Bolo by však chybou obdivovať ho iba pre jeho hravú secesnú architektúru. O histórii kostola mi porozprával tamojší farár Marián Kráľ, ktorý ma previedol aj zákutiami, kam sa bežný smrteľník nedostane.

Modrý kostol vysvätili v roku 1913 a postavili ho podľa projektu buda-peštianskeho architekta Edmunda Lechnera. Ten projektoval aj neďaleké gymnázium na Grösslingovej ulici. Už na prvý pohľad je zrejmé, že legendárna GAMČA a Modrý kostolík majú rovnaký autorský rukopis. Len zatiaľ čo vychytené gymnázium má oranžovo-sivú fasádu, kostol je modrý. „Ale vždy to tak nebolo,“ dozvedám sa od Mariána Kráľa hneď na začiatku fakt, o ktorom som nemal ani potuchy. „Kostol mal rovnakú fasádu ako škola, modrú mal iba strechu!“ Až v 70. rokoch ho pri rekonštrukcii premaľovali celý namodro. „Pamiatkari by mu však radi vrátili jeho pôvodnú farbu. Ale čo by na to povedali ľudia?“ zamýšľa sa farár, s ktorým sedíme v bledomodrej kostolnej lavici pod zlatými hviezdami. Sme tu sami, kostol je zatvorený, a tak je čas podebatovať a v pokoji si vychutnať čaro tohto miesta.

DVE ALŽBETY

„Hoci má tento kostolík iba niečo vyše sto rokov, fascinuje ma, ako sa v ňom odzrkadľujú dejiny, príbehy a životy ľudí...“ povie farár a zahľadí sa k oltáru. „Tam, kde je dnes obraz sv. Alžbety Uhorskej, ktorej je kostol zasvätený, stála pôvodne mramorová socha inej Alžbety – cisárovnej

Sissi, manželky panovníka Františka Jozefa. Dlhو tam však nevydržala. Po vzniku Československa v roku 1918 musela ísť Sissi preč.“

SPOJENÝ S GAMČOU

Ďalšou zaujímavosťou je, že kostol a neďaleké gymnázium GAMČA (za totality sa volalo Gymnázium Červenej armády) majú spoločného viac ako len fasádu. Kostol postavili čisto ako školský kostol pre štátno-katolícke gymnázium, na ktoré v tom čase chodilo okolo 600 študentov. Pôvodne mal byť priamo súčasťou školy, tam, kde je dnes telocvičňa, ale nakoniec sa rozhodli pre samostatnú stavbu o kúsok ďalej.

„O jeho vznik sa zaslúžila grófkа Gabriela Szapáryová, ktorá bola veľkou mecenáškou sakrálnych stavieb, financovala napríklad stavbu Kalvárie na Hlbokej ceste či kostola Blumentál.“ V čase, keď kostol stavali, v okolí toho veľa nebolo. Bol to okraj Prešporka. „Grófkа však bola natoľko rozhladená, že dala vybudovať vchod nielen zo strany od školy, ale ešte jeden, z dnešnej Bezručovej, ktorý je teraz hlavný. Vedela, že raz tu budú miesto polí ulice...“ hovorí farár a doplní zaujímavosť: „Kde je dnes fara, tam boli byty školníka a riaditeľa školy.“

MODRÁ JE DOBRÁ

Kostol začal slúžiť škole a veriacim rok pred vypuknutím prvej svetovej vojny. To neboli práve priaznivé časy. Cisárska armáda zrekvirovala zvony, aby z nich odliali kanóny, a po vojne kostol fungoval iba pár rokov. So vznikom Československej republiky v roku 1918 odstránili z Modrého kostolíka nielen cisárovnú Sissi, ale aj všetko maďarské. Potom bol kostol až do 30. rokov zatvorený, chátral a plesnival...

Ďalšie zlé časy prišli po druhej svetovej vojne, kostol bol znova dlhý čas mimo prevádzky. Rekonštrukcie sa dočkal až v 70. rokoch, keď ho aj namalovali celý namodro.

CHODILI AJ KOMUNISTI

Kostol stál v tom čase hneď oproti pôrodnici na Bezručovej (teraz prerobená na luxusnú bytovku). „Keby som vám otvoril matriku, čudovali by ste sa, kto všetko tu bol pokrstený. Robilo sa to tajne, po nociach... Aj tí najväčší komunisti chceli mať deti pokrstené,“ povie s úsmevom farár. Mať svadbu v Modrom kostole alebo dať tam pokrstiť svoje dieťa patrilo desaťročia k dobrým móresom bratislavských rodín.

VEŽA KOSTOLÍKA

„Nechajme teraz históriu históriou. Poďme do veže,“ pozýva ma Marián Kráľ a o chvíľu už stúpame po strmom točitom schodisku. Zvnútra

je kostolná veža dosť úzka. Asi v polovici farár otvára dvere a sme na streche. „Všimnite si, v akom krásnom stave je tá vyše storočná keramická krytina,“ upozorňuje ma môj sprievodca. Dotýkam sa glazúrovanej škridly. Je teplá a v slnečných lúčoch opalizuje všetkými odtieňmi modrej – od zelenkavej cez blankytne modrú až po nádych fialovej. Farba Modrého kostolíka by nebola tým, čím je, bez tejto nádhernej strechy.

Vraciame sa do veže a pokračujeme vo výstupe. A sme pri vežových hodinách. V strede je elektrický strojček, ktorý posúva ručičky na všetkých štyroch ciferníkoch. Musím dávať pozor, aby som nepohol jednou z tyčiek a hodiny nerozšteloval. Opatrne sa predieram k okienku, farár mi otvára malé dvierka a moja hlava sa ocitá medzi druhou a štvrtou hodinou.

PRI ZVONOCI

A ideme ešte vyššie, vlastne najvyššie – k zvonom. Tam už lezieme po kovovom rebríku. Marián Kráľ otvára ťažký kovový poklop a stojíme pod zvonmi. Fúka tu dosť silný vietor, po nebi sa ženú oblaky a ja si vychutnávam nezvyčajný pohľad na Bratislavu.

Vidím gymnázium na Grösslingovej, s ktorým je Modrý kostol spojený neviditeľnou pupočnou šnúrou. Pozerám sa do okien nových luxusných apartmánov v bývalej nemocnici na Bezručke, kde som sa v roku 1975 narodil. A cítim, že sem akosi patrí. Že Modrý kostolík je jednou zo súčastí mozaiky aj môjho života. A po dnešnej návšteve už pre mňa nie je len secesnou cukrovou fasádou.

KTO BOLA SV. ALŽBETA UHORSKÁ (* 1207 – † 1231)

Dcéra uhorského kráľa Ondreja II. sa narodila s najväčšou pravdepodobnosťou v Bratislave a tu prežila aj prvé detské roky. Vo veku 14 rokov sa vydala za durínskeho grófa Ludovíta IV. Celý život pomáhala chudobným a starala sa o chorých. Potom, ako gróf v roku 1227 zahynul na križovej výprave, jeho rodina odňala Alžbete majetok a vyhnala ju. Nakoniec dožila v nemocnici v Marburgu.

V spojitosti s Alžbetou Uhorskou legendy hovoria o viacerých zázrakoch. Najznámejší je tzv. zázrak ruží. Rodine grófa sa nepáčilo, že Alžbeta vynakladá majetok na pomoc chudobným. Raz, keď mala v zástere ukrytý chlieb pre chudobných, manžel ju vyzval, aby ukázala, čo v nej má. A miesto chleba sa tam zjavili ruže.

BEATI QUI AD
COENAM DOMINI
VOCATI SUNT

AGNO HONOR
ET GLORIA
POTESTES

СВЯТЫЕ СВЯТЫЕ СВЯТЫЕ
ДО НАВЭК

MODRÝ KOSTOLÍK

a jeho farba:

Šok pre všetkých

Bratislavčanov

Prvý článok o Modrom kostolíku sa dočkal aj pokračovania. Obrovskú vlnu ohlasov, niekedy až nevôle, totiž vyvolalo vyjadrenie farára Mariána Kráľa, že Modrý kostol mal pôvodne rovnakú fasádu ako gymnázium na Grösslingovej ulici a modrú mal iba strechu. „To nie je možné! Vždy bol modrý! Ten kostolík bol modrý aj pred 70 rokmi! Aj v mojom detstve bol modrý!“ rozhorčovali sa čitatelia článku. A keďže to nedávalo spať ani mne ako autorovi, ktorý tú „nehoráznosť“ vypustil do sveta, dal som sa do pátrania. Ako to teda bolo s tou farbou Modrého kostolíka?

Ako prvé mi, logicky, napadlo zohnať si knihu Modrý kostol, ktorú napísal uznávaný profesor cirkevných dejín a zároveň bratislavský pomocný biskup Jozef Haľko. Vo výpravnej a pútavej publikácii, ktorá obsahuje dobové dokumenty, svedectvá a nádherné fotografie, sa uvádza: „Modrý kostol dostal svoje meno nie podľa stien, ale podľa farby mozaík a keramik. Vonkajšie steny boli totiž pôvodne sivé, čo však ešte vystupňovalo modrosť spomenutých ornamentov.“ Vyjadrenie takej kapacity, akou je profesor Haľko, nemá zmysel spochybňovať, ale chcel som vedieť viac, a tak som sa naňho obrátil priamo s otázkou, či sa vie, kedy presne kostol premaľovali celý namodro. „Ťažko to exaktne povedať... O pôvodnej farebnosti kostola nám však hovoria dobové pohľadnice. Tie boli kolorované, pričom sa vychádzalo zo skutočnosti,“ odpovedal mi.

SVEDECTVO POHĽADNICE

Hm, ako teda vyzeral Modrý kostol podľa starých pohľadníc? Dal som sa do zháňania! Aké šťastie, že v ponuke jedného zberateľského obchodu som objavil pohľadnicu s Modrým kostolíkom. Je ešte z čias vojnovkej Slovenskej republiky, čo dokazuje 50-halierová známka s prezidentom

Tisom. Pozerám sa na Modrý kostolík a jeho farba jednoznačne nie je modrá! Fasáda vyzerá sivo-biela a spodok (sokel) oranžový. Bolo to pred 80 rokmi naozaj tak? Ďalším dokumentom, na ktorý ma upozornila jedna fanúšička facebookovej stránky Bratislava, My Love, je fotopohľadnica zo začiatku 70. rokov. Modrý kostolík je na nej sivý a ošarpaný, modrú farbu má len strecha.

ČUDOVAL SA AJ ARCHITEKT

Ďalší, kto by mohol do záhady farebnosti Modrého kostolíka vniesť svetlo, bol architekt Peter Bouda. On a jeho tím v roku 2011 ukončili rekonštrukciu Gymnázia Grösslingová, ktoré je takisto dielom budapeštianskeho architekta Edmunda Lechnera a Modrý kostol bol v roku 1913 vysvätený práve pre potreby tejto školy. A ako mi architekt odpovedal? „Pôvodne som si aj ja myslel, že kostol bol inej farebnosti ako gymnázium, lebo má dodnes pôvodnú modrú keramickú krytinu a modré mozaikové aplikácie na fasáde. Pri pohľade na interiéru však vidno, že architekt Edmund Lechner kombinoval modrú so žltou vnútri budovy, takže je pravdepodobné, že aj exteriér riešil v takejto žlto-modrej kombinácii. Kedy sa zmenila farebnosť fasády na modrú, netuším, v každom prípade ja som Staromešťan od narodenia a za môjho života bol vždy modrý,“ tvrdí architekt, ktorého pri rekonštrukcii gymnázia na Grösslingovej prekvapilo, aká bola jeho pravá podoba. „Gymnázium si z detstva pamätám tiež ako sivé v rôznych tónoch, ale výskum, fotografická dokumentácia a popis stavby z roku 1908 preukázali takú farebnosť, aká je aplikovaná na fasáde a oknách gymnázia dnes.“ Dodajme, že je oranžová a sivá.

VÝSKUM PAMIATKAROV

Poslednú časť mozaiky poskytol farár Marián Král. „V prílohe Vám zasielam časť dokumentácie k obnove, ktorá sa vykonávala na Modrom kostolíku v roku 2007,“ napísal mi. A čo teda uvádza Krajský pamiatkový úrad?

„Vzhľad tohto secesného súboru, ktorý bol dokončený v roku 1913, prešiel tromi základnými vývojovými fázami. Prvou fázou bol pôvodný vzhľad bez fasádnych náterov v prírodnej okrovej (pozn. red. – oranžovej) farebnosti omietok, pričom modrá bola len glazúra strechy a ozdobné mozaiky kostola. Druhú fázu predstavuje jednotný celoplošný modrý náter z tridsiatych rokov minulého storočia. Tretiu fázu tvorí obnova zo šesťdesiatych rokov 20. storočia, keď boli fasády pojednané nátermi v trojfarebnom riešení – biela (sivo-biela) – svetlomodrá – sivá – vyjadrujúcom ich tektoniku a architektonické členenie. Pri predmetnej obnove bola východiskom uvedená tretia, v povedomí obyvateľstva vžitá fáza

s tým, že sivá farba bola použitá len na sokloch kostola, fary, oplotenia a na hlavičkách stĺpov oplotenia (predtým aj na rímoch kostola).“

Z uvedeného by mohlo vyplývať, že „jednotný celoplošný modrý náter z tridsiatych rokov minulého storočia“ časom vybledol a zošedivel na farbu, aká je napríklad zachytená na pohľadnici zo 70. rokov.

Záhadu – Modrý kostolík a jeho farba – sme teda úspešne rozlúštili. Je to tak! Modrý kostol nebol vždy celý modrý. Kedysi bol aj oranžový, aj sivý. Keď sa pozriem na neďalekú budovu gymnázia, ktorá sa skvie vo svojej prapôvodnej kráse, musím si priznať, že mne by sa Modrý kostolík možno páčil aj oranžový. Všetok ten Lechner to nevymyslel zle!

Pohnutá história NÁMESTIA SLOBODY: Kelti, cirkusy a komunista Gottwald

Námestie slobody by pokojne mohlo byť hlavným námestím Bratislavy. Tak to s ním kedysi zamýšľali aj komunistickí plánovači, ale po roku 1989 začalo námestie chradnúť a upadať, a to rovno pred očami premiérov, ktorí sedeli hneď oproti na Úrade vlády Slovenskej republiky. Trvalo takmer štvrtstoročie, kým vedenie mesta v roku 2023 Námestie slobody obnovilo vrátane fontány Družba, ktorá je jeho dominantou.

Pre môjho otca, ktorý vyrastal v 30. – 40. rokoch minulého storočia na neďalekom Kollárovom námestí, bolo Námestie slobody stredom detského vesmíru. Vtedy mu nikto nepovedal inak ako Firšnál, čo bol skomolený názov starého Fürstenallee (Kniežacia aleja).

Neveril som vlastným očiam, keď na mňa názov Firšnál vykukol nedávno aj z jednej veľmi používanej online mapy. Neviem, odkiaľ ťahajú dáta, ale celkovo je tá mapa plná archaizmov, ktoré poznajú len tí skôr narodení Bratislavčania (dokelu, asi už patríam medzi nich).

CIRKUSY

„Firšnál, to bol taký bratislavský Práter. Boli tam kolotoče, strelnice, variété Sheich, tu sa vždy rozkladali cirkusy. Pre nás decká to bol raj. Aj ja som chcel byť cirkusant, chodil som na všetky predstavenia a veľakrát ma aj zapojili do nejakého čísla,“ spomínal na Firšnál svojho detstva môj otec Jaroslav Ďuríček. Komediantstvo, ktoré ho ťahalo k cirkusu, nakoniec pretavil do svojho celoživotného povolania – herectva.

KLAUN Z FIRŠNÁLU

Otec rád rozprával historky, ako si ho chceli, vzhľadom na to, že bol polo-sirotou, adoptovať českí artisti. K známym rodinným legendám patrí aj to,

ako cirkusantom pomohol vypátrať ukradnutú pušku – winchestrovku, alebo ako naučil sliepku chodiť po natiahnutom špagáte. Svoje príbehy spísal neskôr v knihe Klaun z Firšnálu.

KELTSKÁ OSADA

Po vojne čakala mnohé časti Bratislavy prestavba a modernizácia a dotklo sa to aj Námestia slobody. Staré budy a kolotoče museli ísť preč, aby tam vzniklo pre potreby režimu jedno obrovské námestie – nové srdce socialistickej Bratislavy. V roku 1948 dostalo meno na počesť „prvého robotníka v štáte“, prezidenta Klementa Gottwalda.

Stalo sa, že počas demolácie starého Firšnálu bagristi narazili na nezvyčajné extra tvrdé guľovité čudá. Nakoniec sa z toho vykluli prastaré vytvrnuté hrnčiarske pece. Dôkaz, že na dnešnom Námestí slobody ležala pred vyše 2 000 rokmi významná keltská osada. Archeológovia tu našli tiež železné nástroje a dokonca aj poklad strieborných mincí! Číže to, že Národná banka Slovenska sídli hneď za rohom a pred ňou tróni obrovská keltská minca BIATEC, nie je až taká úplná náhoda.

GOTTWALDÁK

Podme však ku Gottwaldákovi, ako toto námestie volala moja generácia tzv. Husákových detí. V roku 1980 komunistickí ideológovia dali na námestí vztýčiť monštruóznou sochu prvého robotníckeho prezidenta Klementa Gottwalda a chrbát mu krylo niekoľko proletárov v kabátoch, pod ktorými asi skrývali flinty, aby mohli buržoázii zasadiť konečný smrteľný úder. Matne si spomínam, ako som pod týmto desným súsoším absolvoval pioniersky sľub a neskôr sme tam na výročie bolševického puču z roku 1948 boli ešte zopár ráz trapašiť.

Je však veľká škoda, že začiatkom 90. rokov, teda po Nežnej revolúcii, dali Gottwalda a jeho gang dole. Normálne ich dynamitom vyhodili do ľufu. Túto ohavnú sochu, ktorá najlepšie vystihovala obludnosť komunistického režimu, sme mali mať aj dnes pred očami. Možno by teraz mnoho našincov nebolo tak historicky dezorientovaných, ako nás o tom veľakrát presviedčajú.

FONTÁNA DRUŽBA

Ako bol Klémo desný, tak fontána Družba v tvare obrovského lipového kvetu bola fakt super. Najmä v horúcom lete sa tu decká hrali vo vode a spľška z vodotryskov príjemne osviežovala vzduch. Sedieť na námestí v tých rokoch, keď bola všade udržiavaná zeleň a vysadené záhony, bolo veľmi príjemné...

Škoda, že na to, čo sme z ideologických dôvodov po roku 1989 zrušili, sme

nedokázali vyše dvoch desaťročí nejako zmysluplne nadviazať. Námestie slobody schátralo a dlažba bola v takom dezolátnom stave, že Robert Fico si v roku 2018 dokonca myslel, že to si tam naňho demonštranti nachystali dlažobné kocky.

MIESTO MÍTINGOV

Práve na Námestí slobody sa v roku 2018 konala prvá demonštrácia po vražde novinára Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej. Silný zážitok. Odvtedy si námestie z času na čas požičajú rôzni agitátori, ale, našťastie, po väčšinu dní je tam pokoj a mier.

Od leta 2023 sa Námestie slobody opäť skvie v plnej kráse. Vynovená fontána Družba opäť chrlí vodu a drobnými úpravami sa z nej stalo akési fontánové kúpalisko, kde sa v sparných dňoch prehávajú decká. Miesto rozbitej dlažby má námestie nový pevný povrch a postupne by sa mala zlepšiť aj zeleň. Bratislava tak má, po rokoch prešľapovania, konečne o jedno pekné námestie viac.

FONTÁNA DRUŽBA

Je to najväčšia fontána v Bratislave, ktorej dominuje 9 metrov vysoký lipový kvet. Spustili ju v roku 1980 po dokončení budovania vtedajšieho Gottwaldovho námestia. Od konca 90. rokov chátrala a dve desaťročia nebola v prevádzke. Po rekonštrukcii v rokoch 2021 – 2023 opäť robí ľuďom radosť a po stavebných úpravách je prístupná aj pre deti, aby v letných mesiacoch mohli šantiť medzi vodotryskami.